

LAGRÅDET

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 2018-02-08

Närvarande: F.d. justitierådet Ella Nyström samt justitieråden Dag Mattsson och Per Classon

Utökade möjligheter till arbetsplatsinspektioner

Enligt en lagrådsremiss den 25 januari 2018 har regeringen (Justitiedepartementet) beslutat inhämta Lagrådets yttrande över förslag till lag om ändring i utlänningslagen (2005:716).

Förslaget har inför Lagrådet föredragits av rättssakkunnige Örjan Johansson.

Förslaget föranleder följande yttrande av Lagrådet:

I remissen föreslås att Polismyndigheten ska få genomföra inspektioner på arbetsplatser för att kontrollera att arbetsgivare inte har anställda som saknar rätt att vistas eller arbeta i Sverige. Avsikten är att Polismyndigheten ska få genomföra oannonserade inspektioner och få tillträde till arbetsplatser även om det inte finns någon misstanke om brott. Inspektionerna ska få genomföras på arbetsplatser och i andra lokaler där en arbetsgivare bedriver näringsverksamhet.

9 kap. 14 §

Enligt vad som föreslås i paragrafens andra stycke får inspektionerna genomföras endast inom verksamhetssektorer som är identifierade som risksektorer i enlighet med artikel 14 i direktiv 2009/52/EG om minimistandarder för sanktioner och åtgärder mot arbetsgivare för tredjelandsmedborgare som vistas olagligt (sanktionsdirektivet).

Polismyndigheten har genom 19 § förordningen (2014:1102) med instruktion för Polismyndigheten getts ansvaret för att identifiera sådana risksektorer som avses i bestämmelsen. Enligt remissen är de identifierade risksektorerna under 2012–2016 hotell- och restaurangverksamhet, handel (inklusive reparation av motorfordon och motorcyklar) och annan serviceverksamhet. I remissen anges även att med annan serviceverksamhet menas t.ex. frisör- och skönhets-salonger.

Enligt remissen och vad som uppgetts vid föredragningen sker ingen publicering eller annat offentliggörande av de av Polismyndigheten identifierade sektorerna, utöver att de redovisas i den information som myndigheten i enlighet med förordningen lämnar till Regeringskansliet senast den 31 maj varje år. Redan detta förhållande anser Lagrådet inget starka betänkligheter beträffande valet av lagstiftningsteknik med tanke på enskildas berättigade intresse av att få kunskap om den grundläggande förutsättningen för att en arbetsplats överhuvudtaget ska kunna bli föremål för inspektion.

Mer anmärkningsvärt är, som även Riksdagens Ombudsmän framhållit i remissyttrandet, att den lagtekniska lösningen i praktiken medför en delegation till Polismyndigheten att själv bestämma om i vilka verksamhetssektorer myndigheten ska få genomföra inspek-

tioner. De närmare kriterierna för begränsningen av det skydd som finns i 2 kap. 6 § regeringsformen mot husrannsakan och andra liknande intrång kommer därför att avgöras av myndigheten själv.

Enligt Lagrådets mening måste det starkt ifrågasättas om utformningen av kvalifikationsregeln i andra stycket uppfyller kravet i 2 kap. 20 § regeringsformen på att begränsningar av skyddet mot husrannsakan och liknande intrång ska ske genom lag. Lagrådet anser därför att det i stället direkt i lagen bör anges vilka verksamhetssektorer som omfattas av inspektionsrätten.

Lagrådet vill också framhålla att flera av de verksamhetssektorer som Polismyndigheten identifierat som risksektorer motsvaras av sådana verksamheter – restauranger, frisörer och tvätterier – som enligt 39 kap. 11 § skatteförfarandelagen (2011:1244) ska föra personalliggare och därmed kan bli föremål för kontrollbesök av Skatteverket enligt 42 kap. 8 § samma lag. Reglerna om personalliggare har under åren kommit att omfatta fler verksamheter allt eftersom det bedömts finnas ett behov av utvidgning. Det senaste tillskottet är byggnadsverksamhet (39 kap. 11 a §). Efter sedvanligt lagstiftningsförfarande har i lagen uttryckligen angetts i vilka verksamheter som personalliggare ska föras och som därför kan bli föremål för det intrång som ett kontrollbesök innebär.

Mot denna bakgrund avstyrker Lagrådet bestämmelsen i andra stycket i dess nuvarande utformning.

Utöver att Lagrådet avstyrker den föreslagna kvalifikationsregeln i andra stycket föreslås att paragrafens första stycke jämte de

anslutande bestämmelserna i 15 och 16 §§ med vissa redaktionella justeringar struktureras enligt följande.

14 § Polismyndigheten får genomföra en inspektion för att kontrollera om en arbetsgivare har en utlänning anställd som

- inte har rätt att vistas i Sverige, eller
- har rätt att vistas här men saknar föreskrivet arbetstillstånd.

15 § En inspektion får genomföras på arbetsplatser och i lokaler där arbetsgivaren bedriver näringsverksamhet och utan att arbetsgivaren underrättas om den i förväg.

Inspektionen ska genomföras på ett sådant sätt att verksamheten inte hindras i onödan.

16 § En arbetsgivare är skyldig att lämna tillträde till de arbetsplatser och lokaler där näringsverksamheten bedrivs samt tillhandahålla de handlingar och lämna de övriga upplysningar som behövs för kontrollen.

20 kap. 12 och 12 a §§

Uttrycket "hela det prisbasbelopp" i 20 kap. 12 § andra stycket bör bytas ut mot "ett prisbasbelopp". Motsvarande justering bör göras i 12 a § fjärde stycket.